

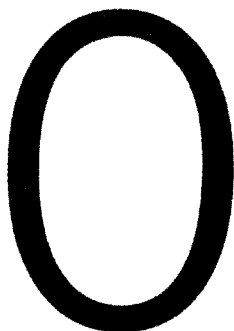
v objektivu spomini na mladost **Renata Salecl, Peter Bossma** **, Katarina Kresal, Jakov Fak**

Ranka Ivelja

Štiri zgodbe,
neštete ljubezni
in ena sama
volja: vedeti,
spoznati, hoteti.

In ne se
ustaviti, če se
na pot postavi
zapreka. Slediti
svojim ciljem,
dati vse od
sebe. Naši
sogovornici in
sogovornika so
znane, močne
in odločne

osebnosti. Vsak
na svojem
področju so
posegli po
zvezdah. Kaj jih
je oblikovalo, da
jim je uspelo?
Kdo so ljudje, ki
so jih varovali in
spodbujali? S
čim so pihali v
žerjavico
njihovih otroških
upov in želja?

svojih spominih na mladost so nam pripovedovali **Renata Salecl**, filozofinja, ki predava na najprestižnejših tujih univerzah, **Peter Bosman**, prvi slovenski župan z afriškimi koreninami, **Katarina Kresal**, prva ministrica za no-

tranje zadeve v samostojni Sloveniji, in **Jakov Fak**, izjemni mladi športnik, ki se je odločil, da bo svoje bodoče medalje delil tudi s sosednjim narodom.

Med seboj so si sicer naši sogovorniki kar se da različni – kot so različni cilji, ki si jih postavljajo, in poti, po katerih hodijo. A zdi se, da so bili prav vsi kot otroci tiste vrste testo, ki so ga ne glede na bolj ali manj prijazno okolje mesili ljubeča skrb, visoka pričakovanja in tisti nujni ščepec sreče, ki je potreben, da iskra v otroških očeh ne potemni in ugasne...

Pričujoči spomini na mladost so svojevrstni amarcordi, kot taki pa zgotovljeno subjektivni pogled naših sogovornikov na čas in čar svojega zorenja.

Renata Salecl: Namesto po čevlje po zbornik Freudovih tekstov

V šestdesetih in sedemdesetih letih je bilo lepo odraščati. Otroci še niso bili projekti svojih staršev: h krožkom so hodili, če se jim je tako zahotelo. In nihče jih ni kot kakšne pakete prevažal od košarke v glasbeno, od glasbene k baletu... Starši so se vračali dovolj zgodaj iz služb, da so se lahko tudi sami imeli lepo, zato jim ni bilo treba igrati vlog mučenic in mučnikov, ki se žrtvujejo za svoje otroke. In morda najbolj pomembno: socialne razlike med ljudmi so bile majhne. Več so imeli tisti, ki so si več napletli in zašili ali se po službi bolj zagrizeno lotevali zidav in prezidav, otrok direktorja in otrok čistilke pa sta »imela« skoraj enako in oba ravno prav.

Da, biti otrok je bilo v šestdesetih mnogo lažje kot danes, ugotavlja Renata Salecl, najbolj znana slovenska filozofinja, gostujoča profesorica na uglednih ustanovah, kot so London School of Econo-

mics ali Cardozo School of Law v New Yorku, in avtorica odmevnih knjig, prevedenih v več kot deset jezikov. Izbiro – zadnjo, ki je izšla v slovenščini – je na primer znani pisatelj Hanif Kureishi uvrstil na seznam svojih najpomembnejših knjig.

Namesto barbike izrezki iz časopisa

»Šola je bila v letih mojega otroštva zgolj šola, svobode smo otroci imeli mnogo več. Nihče ni paničaril, če se je desetletni otrok usedel na kolo in se po glavni cesti odpeljal deset kilometrov do bazena. Domačih nalog pa je bilo ravno toliko, da smo jih na hitro odbrenkali, se najedli in izginili do večera,« se odraščanja v Slovenj Gradcu spominja Renata Salecl. Mama je delala v banki, oče je bil območni vodja obratovanja elektrike. Po službi sta oba še kaj postorila na hiši, vedno pa je bilo dovolj časa tudi za šiviljo, frizerko ali popoldanski obisk. »Ob vikendih smo se na izlet odpeljali z avtom, vsak izlet je bil že zato velik dogodek.« Sprehode je znala Renata popestriti na prav poseben način. Ker je slabo videla, je pogosto kam štrbunknila, najraje v kakšno blato, v krasni nedeljski oblekici...

To, da se v trgovinah ni trlo igrač, pa tudi denarja zanje ni bilo na pretek, je bilo prej dobro kot slabo. Z dve leti mlajšo sestro Tanjo sta prav lepo shajali

brez Kena in Barbike. Iz časopisov in revij sta si izrezali avtomobilčke, človeške figurice, hiše, trgovine in jih razpostavili po vsej hiši. Nato sta se igrali družino. Ko jima je mamina prijateljica iz Amerike poslala meter visoko hiško za punčke, se je veselje zavrtelo okoli osi. »Mislim, da mi je bilo kakšnih osem let, ko sva s sestro dobili to hiško. Še zdaj se spomnim neizmernega navdušenja nad darilom. Do konca osnovne šole je ta hiška ostala najina najpomembnejša igrača.«

Ti kar koplji, morda pa prideš do Amerike

Svet v malem je bil tudi vrt med njihovo hišo in cerkvenim vrtom. Kaj vse je bilo tam mogoče početi. Mogoče se je bilo na primer odpraviti na drugo stran sveta. »Mikalo me je v Ameriko, Amerika pa je bila zelo daleč, po mojih izračunih na drugi strani Zemlje. Zato sem vzela lopato in začela kopati.« Ko so njeno početje opazili starši, so jo seveda vprašali, kaj počne. Ko jim je predstavila idejo o rovu skozi Zemljo, so jo podprli: »Ti kar koplji, morda pa prideš do Amerike.«

Med Renatine pomembne spomine na otroštvo sodi tudi spomin na dve izjemni ženski: mamo Mici in omico. Prva babica je živela v isti hiši in tako kot starši podprla vsak projekt nadebudnih sester, recimo, ko sta radijskim postajam pošiljali prošnje za to ali ono pesem. Bila je tudi izjemna tkalka

Stran / Page: 4

Doseg / Reach: 52000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 3693 cm2

3 / 12

socialnih mrež. Skoraj vsak dan so se z njo odpravili na kakšen obisk. Druga je bila izjemno inteligentna pa tudi zelo praktična. Če je bilo treba, je sama ubila zajca ali kuro, sicer pa je krasno šivala. »Kaj vse sem zašila, spletla in skvačkala pod njenim vodstvom. In stari puloverji tedaj niso šli v smeti, ampak smo jih razparali in seštrikali na novo. Moje veselje do oblikovanja in umetnosti zagotovo korenini tudi v teh mojih davnih ročnih dejavnostih,« je prepriča-

na Renata Salecl. Strokovnjaki, sicer redki, ki trdijo, da je naša šola pozabila na roke in s tem na povezavo med zamisljivo in izvedbo, bi ji najbrž z veseljem pritrdili.

Kar zadeva krožke, je imela Renata nekoliko drugačen problem s starši kot sedanji otroci. Sama bi

hodila na vse, kar jih je obstajalo – zlasti rada je imela matematičnega, v višjih razredih je bila mlajšim otrokom celo mentorica. Staršem pa se je zdelo, da pretirava, da ji bo škodilo toliko vsega. Ko se je pri neki starejši gospe hotela učiti še nemščino, so vztrajali, da jo lahko nemško naučita babici. Kar seveda ni šlo. Klavir je lahko igrala le tri leta; kasneje bi ga morala imeti doma, da bi lahko ustrezno vadila.

Pomagali pa so ji pri dokaj nenavadni strasti za osnovnošolko. S kolesom se je vozila po bližnjih vaseh, se potikala po zapuščenih hišah in iskala pozabljene starine. Še zdaj hrani stare likalnike, moške spalne srajce, debele lodnaste plašče... Zlasti veliko pa je zbrala petrolejk, za kar je obstajal prav poseben razlog. Ko je oče na terenu preverjal, ali je vse pripravljeno za slavnostno otvoritev sveže napeljane elektrike – ob takih dogodkih so se tedaj kuhale klobase in praznili vrčki –, je domačine poprosil, če imajo kje kakšno staro petrolejko. »Elektrizirani« vaščani so mu jih odstopili z največjim veseljem...

Filozofom ni treba čakati na pokoj ...

Boleča izkušnja je bila operacija na očeh v mariborski bolnišnici. Pa ne zaradi same operacije. Hudo je bilo, ker je morala ves teden po operaciji preživeti s tesno prevezo čez oči. »Ker sama nisem mogla po priboljške v bolniško trgovino, sem prosila vrstnike, ki so imeli prevezano le eno oko, da mi jih z mojim denarjem kupijo. Starši so mi nato povedali, da bi moralo v denarnici ostati precej več denarja... Spoznanje, da niso vsi pošteni, me je močno pretreslo. Spomnim pa se tudi groznega občutka gnusa, ki me je navdajal, ko sem nosila v usta hrano, ki je nisem mogla videti,« se spominja Renata Salecl.

Gimnazija je bila naporna in ne najlepša izkušnja. Ocene so se znižale, nakit podaljšal, čevlje so nadomestili težki gojzarji: puberteta je udarila z vso silo. »Bila sem težavna 'hipijevka', starši z mojimi izbirami, zlasti kar zadeva fante, niso bili najbolj zadovoljni. Ampak gnala sem svojo.« Nekoč ji je mama dala denar za čevlje. Ko se je Renata vrnila iz trgovine, jo je skoraj kap. Namesto čevljev si je kupila zbornik Freudovih tekstov in knjigo Slavoj Žižka; njen avtor je šele mnogo kasneje postal tudi drugače pomemben v njenem življenju. Od pripetljaja s čevlji dolgo ni več smela sama po nakupih.

V višjih razredih gimnazije je kot obsedena začela brati Sartra, Nietzscheja, Camusa, Tagoreja... Le kaj je v nas samih več kot mi sami, je bilo vprašanje, ki je vznemirjalo bodočo mislico. Mikala so jo sicer

tudi druga področja. A psihologija je bila preveč biologistična, za slikarstvo po svoji presoji ni bila dovolj nadarjena, arhitekture se je ustrašila. Ker daleč naokoli ni poznala nobene arhitektke, se je zbala, da bo vse življenje risala garaže za arhitekte. Potem je prišla na idejo, zakaj je filozofija prava izbira: ker ni treba čakati na odhod v pokoj, da lahko prebereš knjige, ki jih nisi mogel prebrati prej... In poklicna kocka je padla.

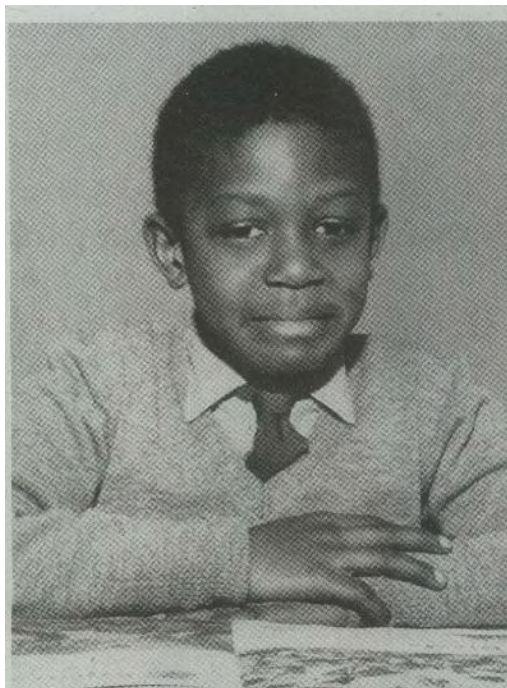
Starši bi sicer raje videli, da bi študirala kaj »bolj uporabnega«, recimo medicino, toda vseeno so jo popolnoma podprli. Dali so ji vedeti le to, da se nima pravice premisliti: kar si bo izbrala, mora tudi končati. Za študij v Ljubljani je šla navsezadnje polovica mamine plače. Dogovora se je z lahkoto držala: »Ko sem prišla na Filozofsko fakulteto, sem sicer z grozo ugotovila, da so med študenti filozofije tudi takšni, ki berejo Hegla v gotici in Aristotla v stari grščini, in da lahko Kanta kar nekaj časa berem, ne da bi kaj razumela. Toda ugotovila sem tudi, da se pri drugem ali tretjem branju iz poraženke začenjam spreminjati v zmagovalko. To pa je kraljevski občutek, kajne?!«

Peter Bossman: Je imel Peter srečo ali sreča Petra?

»Štipendijo sem dobil za Beograd, vi pa bi radi, da grem v Ljubljano. To ni pošteno. Saj sem bil vendar odličen dijak, pogledjte moja spričevala.« Oktobra 1977 je 22-letni Peter Bossman v pisarni Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje v Beogradu

glasno protestiral. Med štirimi ganskimi študenti so namreč le njega določili, da bo študiral v Ljubljani in ne v Beogradu. S konca komunističnega sveta so ga torej prestavili še v ta zadnjo vas, mu je šlo tedaj po glavi. Uradnik ZAMTES-a ga je le presenečeno pogledal: »Pa saj greste vendar v Slovenijo!« »Ah, zdaj pa v Slovenijo,« se ni dal ambiciozni Ganec, »iz Beograda v Ljubljano, iz Ljubljane pa v Slovenijo.«

»Sanjalo se mi ni, kje je Ljubljana in kaj je to Slovenija...« se danes svojega prvega kulturno-geografskega nesporazuma z nasmehom spominja Peter Bossman, priljubljeni piransko-koprski zdravnik in prvi temnopolti župan v zgodovini Slovenije. Ampak ZAMTES-ovi uradniki so odločili in tako je bilo. Izposloval si je le obljubo, da se lahko vrne v Beograd, če mu v Ljubljani ne bo všeč.

Še istega večera se je usedel na vlak, sam samcat, in odpotoval v Ljubljano. Da bi ga bilo kaj strah, se ne spomni. Navsezadnje je bilo najbolj pomembno, da je dobil štipendijo in da je lahko odpotoval iz Gane. Ker je sodeloval v študentskih protestih zoper režim, ki se je zavijtel na oblast z vojaškim udarom, je namreč doma vsak dan pričakoval, kdaj bodo na vrata potrkali oboroženi uniformiranci...

»Sedel sem v kupeju, polnem delavcev, ki so se vračali na delo v Slovenijo, Avstrijo, Nemčijo. Nihče od njih ni znal angleško, jaz pa niti ene besede njihovega jezika. Na vsaki postaji sem zato vstal in ponovil isto besedo: Lubiana? Prijazno so mi odkimali in mi ponudili klobase, kruh in surovo čebulo. Bog moj, sem si mislil, tu jedo surovo čebulo!«

S petimi leti v angleški internat

Peter Bossman se je leta 1955 rodil v Akri, glavnem mestu Gane, v premožni in spoštovani družini. Oče je bil zdravnik in politik, dolga leta tudi veleposlanik. »Če hočeš pomagati ljudem, bodi zdravnik, če hočeš zelo pomagati ljudem, bodi politik. Ampak pošten!« mu je večkrat dejal. Ker se je tudi sam šolal v tujini, je vedel, kako pomembna je kvalitetna izobrazba. Peter je bil najstarejši sin v družini, v kateri se je rodilo še šest sinov in dve

hčeri. Ko je dopolnil pet let in pol, se je oče odločil, da je čas: da gre v šolo v Anglijo.

Ga je bilo strah, je jokal, ga sprašujem. Tukajšnji starši si ne moremo niti zamisliti, da bi tako majhnega otroka dali v internat.

»Prav nič. Če je oče rekel, da moram v tujino, potem tu ni bilo kaj razmišljati. Beseda staršev je v Gani zakon.« In tako je bilo: starši so ga odpeljali v Anglijo, potem se je moral znajti sam. S seboj je nesel le spomine na veliko hišo, v kateri so živeli skupaj s služinčadjo, in na še večji vrt, v katerem so omamno sladko dišali sadeži na velikanskih mangovih drevesih...

V zasebni šoli v Harpendenu je bil edini temnopolti šolar. So mu vrstniki dali to vedeti? Je občutil svojo drugačnost? Peter Bossman se zasmeji na svoji značilni nalezljivi način: »Če verjamete ali ne, nikoli nisem imel nobenih tovrstnih težav. Nasprotno: ker sem bil dober športnik – igrali smo ragbi, nogomet, kriket –, sem bil na šoli zelo popularen.« Tudi osamljen ni bil. Za vikende in krajše počitnice ga je k sebi vzela neka angleška družina, ki je nekaj let živela v Gani. »Imel sem pač srečo,« se šestih let, ki jih je preživel v angleškem internatu, spominja Peter Bossman. Ta stavek nato ponovi še večkrat, a vsakič bolj se mi zdi, da je pravzaprav sreča imela Petra Bossmana – njegovo voljo in neuničljivi optimizem.

Odrešilna jugoslovanska štipendija

V času Petrovega šolanja v Angliji je v Gani vladala razmeroma demokratična oblast. Oče je kot veleposlanik služboval v Maroku, Alžiriji, pa tudi v Franciji, Angliji, Španiji... Za daljše počitnice je

zato Peter največkrat odpotoval k njemu. Morda najlepši je bil božič leta 1965, ko se je vsa družina zbrala v Parizu. »Še zdaj se spomnim velikanske jelke v prelepi rezidenci in vse moje družine okoli nje.« Nato je usoda spet zavrtinčila življenje družine Bossman.

Leta 1965 je demokratično izvoljenega predsednika Kwameja Nkrumaha, ki je prehitro moderniziral Gano, odnesel državni udar. Oče se je moral vrniti. Za krajši čas je bil tudi zaprt, a več kot tesnega prijateljstva z odstavljenim predsednikom mu niso očitali, zato je kmalu spet nadaljeval kariero in postal direktor bolnišnice.

Peter bi z veseljem še ostal v Angliji, a je oče menil, da se mora vrniti in šolanje nadaljevati v Gani. Kasneje mu je pojasnil, da ga je bilo strah, da bo sin pozabil, kdo je. Leta 1974 je že devetnajstleten na lastno željo še enkrat odšel v Anglijo, a se je tudi tokrat, že po enem letu, na očetovo željo spet vrnil. V Gani bi najbrž doštudiral medicino in prevzel očetovo zdravniško prakso... če se ne bi ponovno zgodil vojaški udar. Kot tolikokrat v življenju Petra Bossmana je imela usoda zanj drugačne načrte.

Z mlajšo sestro, ki je danes varuhinja človekovih pravic v Gani, sta sodelovala v študentskih protes-

tih proti nedemokratskemu režimu. Oblasti to kajpak ni bilo všeč. Dobro obveščeni so očetu prišepnili, da bosta oba prej ali slej aretirana, zato je Peter zaprosil za štipendijo za študij medicine v Angliji (biti zdravnik je bila njegova želja že od malega). A dnevi so tekli, novice o štipendiji pa ni bilo od nikoder. Nato je nekega dne – po naključju pač – srečal vrstnika, ki je študiral v Novem Sadu. »Pa kaj ne greš študirat v Jugoslavijo! Prav fajn se imamo, Jugoslavija ni čisto prava komunistična

država,« ga je prepričeval znanec. A Petra, po vsem, kar je doživel, komunistična država ni prav nič mikala, zato je na pogovor pozabil. Ker štipendije za Anglijo ni in ni bilo, je na pristojnem uradu čez čas vendarle vprašal, kaj je s štipendijami za Jugoslavijo. Čez deset dni lahko odpotujete, se je glasil odgovor.

Ko je oktobra 1977 izstopil na železniški postaji v Ljubljani, ga je ta pričakala »vsa sončna, vsa zelena.« Z novo domovino pa sta se lahko le bežno pozdravila, čakalo ga je naporno delo. Najprej se je šest mesecev intenzivno učil slovenščino, nato se je moral spopasti še z gradivom za sprejemce na medicini. Ker je imel dobro osnovo, jih je opravil odlično.

Temnopolti študent v beli Ljubljani, tisoče kilometrov stran od doma, v državi z zapletenim jezikom – mu je bilo težko? Peter Bossmann odgovori pričakovano: »Niti ne, srečo sem imel. Sošolec na medicini – Martin Bigec, sedanji direktor zdravstvenega doma v Radljah ob Dravi – me je za

vikende pogosto povabil k sebi domov v Radlje. Zelo toplo so me sprejeli. Ker je imel Martin tedaj punco v Slovenski Bistrici, sem hodil tudi tja in tudi tam so me toplo sprejeli.«

Kar razumeš, ne boli

Kaj pa ljudje na ulici? Je imel zaradi barve kože kakšno slabo izkušnjo? »Afričanov nas je bilo tedaj v Ljubljani malo. Zato smo bili eksotika. Vladalo je tudi splošno prepričanje, da smo doma živeli v hudi revščini. Tu in tam se mi je zgodilo, da me v kakšni gostilni niso hoteli postreči. Ampak zato se nisem sekiral.« Z »rasnim vprašanjem«, pravi Bossmann, je opravil že v Angliji. »Jasno mi je bilo, da sem temnopolt človek v belem svetu. Ker v vsaki družbi živi tudi neko določeno število ljudi, ki ne prenesejo drugačnosti, to pomeni, da bom nekaj problemov imel. A ker sem zadeve razčistil v glavi, niso bolele. In to je najvažnejše.«

Ali drži, da je bila žena Karmen, tedanja sošolka na medicini, tista, ki se je zagledala vanj, in ne obratno? »He, he, kje ste pa to slišali? Ampak točno tako je bilo – ona je osvojila mene.« Nato med smehom pripoveduje, kako ga je na nekem žuru prosila za ples – Peter je presenečen rekel da – in nato po kakšnih treh tednih potrkala na vrata njegove študentske sobe. »Vprašala me je, če vem, kdo je. Odkrito sem ji povedal, da pojma nimam. Tako se je začelo ...«

S Karmen sta med študijem načrtovala, da bosta po diplomi skupaj odšla v Gano, toda nato se jima je rodila prva hčerka, pa sta še malo počakala. Ker je bilo treba vmes od nečesa živeti, se je najprej zaposlila Karmen – kot zdravnica v Luciji –, ko so v Piranu iskali zdravnika, ki bi priskočil na pomoč med turistično sezono, pa še Peter. Nato se je rodila druga hčerka, Peter Bossmann pa je dobil svojo ordinacijo in paciente, ki so mu zvesti še danes ... Tako kot vsi drugi bratje in sestre, z izjemo ombudsmanke, se tudi Peter ni več za stalno vrnil v rodno Gano.

Kako je živeti v Sloveniji? Smo močno drugačni od njegovih Gancev? Peter Bossmann se zamisli. »Slovenci so krasni ljudje, ampak nečesa ne bom nikoli razumel. Ko se zgodi kakšna katastrofa, so najbolj radodaren narod na svetu, ampak da bi imel sosed več ali kaj boljšega, tega pa ne prenesejo. To res težko razumem.« Iz svojega otroštva pogreša tudi značilno gansko odprtost. »Tu se moraš vedno najaviti za obisk. V Gani si dobrodošel, kadarkoli prideš. Ampak se ne pritožujem. Ljudje so me povsod lepo sprejeli, za to sem jim neizmerno hvaležen,« s širokim nasmeškom pristavi nekdanji občinski svetnik, sedanji piranski župan in – nič se ne ve – morda prihodnji poslanec.

Katarina Kresal: Srečni otrok

Zgodba modrooke Kati – tako so jo klicale mama in tete, štiri leta starejši brat Grega jo je klical Kata – je zgodba o srečnem otroštvu. »Ne morem pomagati, vem, kaj bi radi, ampak res se ne spomnim ničesar hudega. Moje otroštvo je bilo enostavno lepo.« Tako mi **Katarina Kresal** odgovori, ko jo vprašam, ali se iz svojega otroštva spomni kakšnega dogodka ali dogajanja, ki ji je vtisnilo pečat boleči-

ne, morda grenkobe ali nerazumevanja odraslih, tako značilnega za odraščanje občutljivih in inteligentnih otrok.

»Hudo mi je bilo seveda, ko je umrla moja stara mama pa moj nonič. Hudo je bilo, ko se je ponesrečila mama, ali ko je umrl naš pudeljček Cerko, ampak to je normalen del življenja, vsi gremo skozi takšne dogodke,« doda po premisleku.

Starši, oče profesor na fakulteti za arhitekturo, mama najprej arheologinja, potem fizioterapevtka (danes pa predavateljica na murskosoboški fakulteti za fizioterapijo), so se naredili sami, pravi Katarina. To je bilo pomembno dejstvo, ki je oblikovalo tudi njo samo. Mama je odraščala na kmetiji na Štajerskem, nato v Kopru, kamor so se preselili zaradi njenih težav z glasilkami. Oče je bil iz delavske družine; starši so se v Ljubljano že pred njegovim rojstvom priselili z Dolenjskega. »Oba sta izkusila, kako je, če nimaš veliko, zato sta vedela, kako pomembno je, da sam, z znanjem in trudom, iz sebe kaj narediš,« poudari **Katarina Kresal**.

Prva leta Katarininega življenja so živeli v trisobnem blokovskem stanovanju v Šiški, »v tisti sivi kišti zraven Lekove stolpnice in kina Šiška, z dvori-

ščem in hribčkom za smučanje«. Kot pravi, je bil to »perfekten kraj za odraščanje«. V šolo je dve leti hodila v Riharda Jakopiča, potem so se spet preselili: v petsobno stanovanje v enem od prvih blokov v takrat vzorno zasnovanem naselju – v ljubljanskih Fužinah. Šolo je nadaljevala v Polju, nato v Fužinah, zadnja dva razreda pa za Bežigradom. Staršem se je namreč zdelo, da mora njihova odličnjakinja ob koncu osemletke sedeti v kar najbolj zahtevni šoli. Takšna je bila nato tudi srednja šola: elitna naravoslovno-matematična šola za Bežigradom, kasnejša Gimnazija Bežigrad.

Šola je bila že od prvega razreda osemletke le ena od obveznosti pridne Kati. Oče jo je že v prvem razredu vpisal k nemščini, jezike je pač treba znati, in h klavirju. Nekaj časa je hodila tudi k baletu – še zdaj ga ima zelo rada –, pa k atletiki, gimnastici in k

vsem mogočim krožkom. Vprašam jo, ali je bila sama tako ambiciozna. »Oče me je vpisal k nemščini in jaz nisem protestirala. Staršem je zelo veliko pomenilo, da sva z bratom svoj prosti čas preživljala konstruktivno. K veliko krožkom pa sem kasneje šla sama.«

Klavir je igrala kakšnih 13 let, v osnovni šoli in nato spet zasebno, ko je bila že na fakulteti. A vedno le stvari, ki so ji bile po duši. »Z velikim veseljem sem igrala Debussyja, Mozarta, Bacha, pri sodobnih zadevah pa sem zmrznila. Moja učiteljica Tanja ni mogla verjeti, da se lahko v enem tednu na pamet naučim hudo zahtevno skladbo, kakšne razmeroma preproste skladbe, ki je nisem marala, pa niti v mesecu dni.«

Danes klavir igra redko, ker ga v stanovanju nima. A si ga bo nekoč kupila – da bo spet lahko igrala kot nekoč, zgolj sama zase. V družbi, kot pravi, ni nikoli igrala, sploh pa ne kakšnih lahkotnih skladbic. »Lahke stvari niso zame,« pristavi.

Ker so bili starši navdušeni planinci, sta planinca postala tudi Katarina in Grega. Vsak vikend so jo kam mahnil, na Pohorje, v Alpe, delali so transverzalo. Najprej se je malce upirala – »ni se mi ljubilo« –, potem jih je vzljubila tudi sama. Enako brat, ki je postal alpinist in danes, čeprav arhitekt po stroki, raje snema filme o alpinizmu. »Prekrasno je, ko prideš na vrh in potem hodiš po slemenih z razgledom na vse strani,« se vzponov spominja Katarina. S strastjo, ki se še ni ohladila, je vzljubila tudi smučanje.

»Ko sem bila še premajhna za smučanje, so me starši vsako zimo za kakšen teden pustili pri noni v Kopru. Seveda se mi je strašansko 'fržmagalo'. Pri štirih ali petih letih so me končno le vzeli s seboj. Oče in mama sta si naredila cel plan, kdo in kdaj me bo imel 'čez', da bo drugi lahko smučal, a ga potem nista potrebovala. Postavila sta me na smučke in me le še lovila. Ko obujamo spomine, mi večkrat povesta, kako sem rjula, ko se je na prvi dan mojega smučanja ustavilo sidro. Sočutni žičničar ga je nato zagnal še enkrat, samo zame ...«

Poleti so hodili kampirat, najprej s šotori, kasneje v prikolico. »Najlepše počitnice, kar si jih lahko zamisliš.« Obredli so skoraj vse jadranske otoke, včasih sami, včasih skupaj s sorodniki in prijatelji. Na dan in pol vožnje oddaljeni otok Lastovo, kjer si moral zjutraj v trgovini potrpežljivo čakati v vrsti za kruh in mleko, če so ju sploh še imeli, so hodili v razširjeni sestavi. Na železnih stolah letnega kina je kljub vročini s prijateljicami ledenela v grozi – ko je črno-beli King Kong visoko dvignil svojo nesojeno lepotico ... Na tem otoku, se spominja, si lahko hobotnice lovil tudi tako, da si dovolj dolgo mirno

ležal na obali, v kotanji z vodo. »Čisto počasi te je objela in stisnila, fascinanten občutek,« se razneži. In nikoli ne bo pozabila strašljivega besa narave, ko je pijavica razdejala slaščičarski kiosk legendarnega Šikija in je mama svoje škarjice za nohte našla kakšen kilometer od razdejanega šotora.

Droge? Sem bila preveč zatežena.

V srednji šoli je bila **Katarina Kresal** nekoliko manj pridna punca. Petice so zamenjale štirice in trojke, tudi kakšen cvek je padel. Prav hudo uporniška pa ni bila. Starši so jo tako ali tako pri vsem podpirali, v diskoteke pa je niti ni zelo mikalo. »Če sem šla zvečer ven, so me starši pričakali budni. Ure sem se morala natančno držati.« Ampak kakšen joint si je pa gimnazijka Katarina vendarle zvila, poskusim s trdilnim stavkom. Katarina rahlo privzdigne glas: »Nikoli, verjemite, nikoli nisem naredila niti dima. Nasprotno, bila sem zatežena, vsem sem sitnarila, naj ga ne lomijo s travo. Kaj šele, da bi vzela kakšen ekstazi ali kaj podobnega. Drogo preziram, iz pet-nih žil.« Dobro, se vdam, je torej pokadila kakšno cigareto? Morda je kdaj potegnila kakšen dim, prizna. Nato preseneti: je pa kadila cigarilose, »tu in tam, zaradi okusa«. Tisto leto, ko je spoznala Mirota, je nehala tudi s tem.

Kdaj je začutila, da jo mika na pravo, jo vprašam. Pravzaprav nikoli, zafrdi. Vse svoje otroštvo je namreč hotela biti zdravnica. Pri mami, ki je tedaj delala v zdravstvenem domu, je ob popoldnevih pospravljala zdravstvene kartone in sanjala o tem, kako bi tudi ona delala v ambulanti. Kot zdravnica seveda. A »bežigrajsko« naravoslovje je bilo hudo

resno in zahtevno, vse manj ji je bilo do tega, da bi mu posvetila študij in nato življenje. Zato je medicino prečrtala, za medicino pa še celo vrsto študijev. Na rešetju je ostalo pravo in vpisala se je na ljubljansko pravno fakulteto.

»Rimsko pravo in politična ekonomija (najtežja predmeta prvega letnika, op.p.) sta bila moja najljubša predmeta. Še zdaj se kakšnega pravnškega načela spomnim iz učbenika rimskega prava. Tisti, ki ne znore rimskega prava, ni talentiran za pravo,« je prepričana **Katarina Kresal**.

Stran / Page: 4

Doseg / Reach: 52000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 3693 cm2

9 / 12

Kasneje se ji je priljubila tudi zgodovina prava, vse bolj pa jo je vlekel v gospodarsko pravo. A hotela je biti sodnica, ne odvetnica. S povprečno študijsko oceno 8,2 je hitro prišla na vrsto za pravosodni izpit, ga opravila in kandidirala za strokovno sodelavko na sodišču. Kmalu je ugotovila, da ji pri reševanju gospodarskih sporov hudo manjka prakse, zato se je zaposlila na Kadu in kasneje v Vegi. »Komaj 28-letni so mi ponudili vodenje pravne službe, dvakrat višjo plačo in službeni avtomobil. Na Vegi so načrtno dali priložnost mladim. Toda konkurenca nam je dnevno pošiljala inšpektorje na vrat, mehanizmi varstva konkurence pa so povsem zatajili. Vega ni imela nobene možnosti,« pove bolj z grenkobo kot z jezo. In zmagoslavno doda: »Na Vegi smo imeli pravno vse pospravljeno, inšpektorji niso nikoli nič našli!«

Tri ljubezni **Katarine Kresal**

Pa jo je kot študentko ali bodočo sodnico že oplazil diskretni šarm politike? Še malo ne. Sanjalo se ji ni, da se bo kdaj ukvarjala s politiko. Če je bila v kakšnem združenju, potem je bilo to združenje mladih pravnikov ali kaj podobnega. Po drugi strani ji je bila politika vedno blizu. Doma so brali Mladino in burno razpravljali o političnih vprašanjih. »Spomnim se, kako sva z očetom, ki je bil za razliko od mame umirjeni, zadržani pol družine, razpravljala o tem, zakaj je treba vlado kritizirati in se nikoli zadovoljiti z obstoječim. Zato, mi je pojasnil, ker je nadzor ključni mehanizem demokracije in ker le tako napredujemo.«

»Ja, vem, da sem nehvaležna sogovornica,« ponovi spet neke na sredi pogovora, »ampak res nisem imela težav, ne s starši, ne s šolo, ne s fanti.« Prvič se je zaljubila v drugem razredu gimnazije, drugič v bratovega sošolca, zveza je zdržala skoraj deset let. Bila sta pravzaprav pred poroko, ko so jo, tedaj že ambiciozno šefico pravne službe v Vegi, povabili na prednovoletno zabavo pravne pisarne Mira Senice.

»In se je zgodilo ...« Ne, se popravi, Mirota je prvič videla že prej, v študentskih letih, »ko nas je 'beemze' (prof. Boštjan M. Zupančič, op.p.) poslal na ogled neke kazenske obravnave.« V dvorani so se vrstili zaključni govori tožilstva in odvetnikov, ko je nastopil njen bodoči. »Njegov govor je bil za svetlobna leta boljši od drugih. Pomislila sem, aha, zato je tako znan ...« Katarina in njen nesojeni mož sta torej odšla na zabavo, toda tistega 13. decembra »se je stresla gora, v dveh tednih sem se preselila k Mirotu, 1. januarja praznujeva uradni začetek najine zveze,« z nasmehom modrooke Kati pove **Katarina Kresal**. In otroci? sem vseeno radovedna za konec.

»Otroke imam zelo rada, ampak pri osemindvajse-

tih sem si rekla: za to je čas pri tridesetih. Potem sem razmišljala: ah, saj imam časa do 35. leta. Zdaj imam 37 let in nobenega izgovora več. In ja, vse večkrat pomislim, kaj če bi ... Vsem težavam navkljub.«

Jakov Fak: Ko je stopil na smučke, se ni več ustavil

A še ne bo nehalo? Me misli zasuti ali kaj? Če z avtom sploh prilezem do vrha ... Cesta na Pokljuko je bila tisti petek popoldne j ... drsalnica, nepopustljivo naletavajoči sneg bi, če bi mogla, z velikim veseljem z dekretom ukinila. Kasneje, v topli sobi hotela Center, pomislim, da bi vsaj en človek nato od žalosti umrl.

Obvladani, zadržani in neizmerno zagnani slovenski (in še vedno tudi hrvaški) biatlonci sedijo za mizo ravno kot sveče. O svojem otroštvu govori mirno in preudarno. A ko nanese beseda na zimo, se mu brez izjeme razsvetli obraz. Sneg in zima sta njegova ljubezen, njegovo življenje, da vedeti z vsem, kar pove. In seveda šport.

Ampak nizkih temperatur pa ne marate, ga podrezam za uvodno ogrevanje. »Ne, res ne, ko je minus petnajst, ni fajn. Ampak zdaj je pa idealno,« zamahne z roko proti velikemu oknu, »poglejte, kako lepo sneži.« Zunaj je kakšnih 5 stopinj pod ničlo, zaradi zaves snega ne vidim skoraj nič, sicer pa je lepo, se strinjam.

Triindvajsetletni Jakov Fak, nosilec bronaste medalje s SP lani v Pjongčangu in bronaste olimpijske

medalje iz Vancouvra, je – če malo pretiravamo – konec osemdesetih v torek shodil, v petek pa je že stal na smučkah. V Mrkoplju, rojstni vasi v Gorskem kotarju, ki jo pozimi sneg zamede do pasu, so namreč otroci tako rekoč predestinirani za življenje v in na snegu. Na smučke jih zato postavijo takoj, ko je to mogoče. Jakovova starša Mario in Jasminka sta bila tudi sama navdušena rekreativna smučarja, žičnica pa je bila na koncu ulice, v kateri stoji družinska hiša Fakovih. Starši in vzgojiteljice v vrtcu zato niso imeli težke dileme, kam z otroki. Na sneg seveda.

Jakov se spominja, da ta žičnica, ko je bil čisto majhen, ni delala, zato so se vozili v sosednjo vas. »Mrkopalj je mirna, idilična vas, tako rekoč idealna za preživljanje otroštva. Tam sem zagotovo preživel najlepši del svojega življenja,« je nostalgичen Fak, ki se tudi danes strašno rad vrača domov.

Zlom noge kot nova spodbuda

Prva leta svojega življenja je užival v ovinkih. Kot pravi, so starši njega in dve leti starejšega brata Stjepana že od samega začetka spodbujali, naj smučata pravilno in pazita na tehniko, naj se torej ne spuščata kar tako, samo za zabavo in veselje. So ga starši gnali? »Ne, užival sem od prvega trenutka, ko sem stopil na sneg. Starši so nas vedno zelo pohvalili, če smo pravilno odsmučali celo progo. Ker sem v tem užival, sem hotel biti vsak dan boljši. Kasneje sem si želel, da bi se ljudje okoli mene veselili mojih uspehov,« se začetkov spominja Jakov Fak. Ko si je pri sedmih letih prismočal prvo medaljo, na mednarodnem tekmovanju Topolino v Italiji, je bil zelo vesel uspeha, a priznava, da tudi zato, ker je imela medalja obliko Miki miške.

Da je smučanje zamenjal za smučarski tek, je poskrbela usoda. Pri šestih letih si je zlomil nogo – šlo je za hud spiralni zlom – in zdravnik je predlagal, naj za rehabilitacijo raje teče. Jakov si je torej nataknil tekaške smučke in... še danes si jih ni odpel.

V osnovni šoli je bil Jakov odličnjak, gimnazijo – izbral si je najbližjo, v Delnicah – je izdeloval s prav dobrim uspehom. Pomislim, da se je najbrž vsega lotil s takšno natančnostjo kot učenja slovenskega jezika. Govori namreč odlično; ko uporabi kakšno žargonsko besedo, na primer foter namesto oče, se opraviči in se takoj popravi. Na šolo ima lepe spomine. Učitelji, zlasti v gimnaziji, kjer je zaradi treningov zelo veliko manjkal, so bili zelo razumevajoči. Knjige je bral tudi sam, toda najlepše spomine ima na večere, ko sta jima z bratom knjige brala oče in mama. »Izbirala sta zlasti poljudne knjige o živalih in naravi. Spomnim se, kako sem bil kot otrok fasciniran, ko sta mi razložila, kaj je to aurora borealis (polarni sij).«

Po gimnaziji se je odločil za študij turističnega menedžmenta v lki pri Opatiji. Tistega meseca dni, ki ga je preživel na predavanjih, se spomni kot nočne more. »Nič od tistega, kar sem slišal, me ni zanimalo, vsak dan sem se spraševal, kaj neki delam tukaj.« Ko se je odločil, da to ni zanj, da hoče teči, trdo trenirati, dosežati vrhunske rezultate, so ga

starši podprli. Oče, njegov prvi trener, mu je tedaj rekel: Trdo boš moral garati in se ves čas zavedati, da pot ne gre samo navzgor, da so nihanja del športne kariere. Teh besed se pogosto spomni, obenem pa ve, da ima veliko srečo v življenju: »Dano mi je, da počnem tisto, kar mi največ pomeni, pa še plačan sem za to.«

Narava je druga fascinacija Jakova Faka. Poletja je preživel na senošetih, kjer sta z bratom pogosto pomagala v hlevu in pri spravilu sena za ovce in

krave, ter v gozdu, kjer se je ure in ure potikal z vrstniki.

»Kar naprej smo si izdelovali hiške v gozdu, v višjih razredih smo celo zbrali denar za les in si stesali ornk hišo.« Kot poudari sam, je bil njegov brat Stjepan veliko bolj odgovoren kot on sam. »Sam sem s prijatelji 'laufal' naokoli, da so me morali vsak večer klicati z balkona, moj brat, do srednje šole tudi zelo dober smučar, pa je sam videl delo in priskočil staršem na pomoč,« iskreno priznava Fak. Mama in oče sta bila sicer do vojne zaposlena, oče kot gozdar, mama je vodila vaško trgovino, toda po službi sta skrbela za veliko posestvo. Zvečer so pri Fakovih odmevali Janis Joplin, Beatlesi, Rollin-gi...

Medvedov, volkov in risov, ki jih je v Gorskem kotarju še vedno veliko, se Jakov kot otrok ni bal. »Živali se človeka bojijo; če si vsaj malo previden, v gozdu ni nevarno. Strašno lepo pa mi je bilo, ko sem nekoč videl risa.« Gozd je bil tudi kar se da primerno prizorišče za otroško podoživljanje vojne, ki so jo na srečo v Mrkoplju občutili le posredno. »Marširali smo po gozdu, se skrivali in iskali sovražnika. Srbov, ki so bili seveda 'ta grdi' in za vse krivi, ni hotel igrati nihče, zato smo si jih le predstavljali.«

Smučanja se ni nikoli, nikoli naveličal

Jakova Faka vprašam, ali bi lahko ubil žival, puška je navsezadnje njegova zvesta spremljevalka. Z odgovorom za hip okleva: »Ne vem, ali bi jo lahko, tudi če bi moral. Kar takole, za šport, pa je zagotovo ne bi. Živali imam preveč rad.« Pa ga je na neskončnih, napornih treningih, vsega premraženega, kdaj obšla misel, da ima smučanja nepreklicno dovolj? Fak ne dopušča nobenega dvoma. Nikoli, nikoli se ni naveličal smučanja. Niti za hip. In treninge je vedno opravil tako, kot je bilo dogovorjeno.

In prva ljubezen? Jakov se (morda edinkrat) zasmee. »Veste, jaz se zelo hitro zaljubim...« In hitro odljubite? »Ne, to pa ne, moje ljubezni dolgo trajajo.« Nato mi pove, da je svojo prvo ljubezen spoznal v vrtcu, trajalo pa je vse do gimnazije. Zdaj je njegova ljubezen Matea z Reke. Verjame v ljubezen, verjame pa tudi v Boga. Sveto pismo je prebral v celoti in še ga tu in tam vzame v roke. K maši gre občasno. »Grem, ko potrebujem vero in Boga, ki mi zelo veliko pomeni,« mi nekdANJI ministrant nekoliko hermetično razloži svoj odnos do Najvišjega. Sicer pa je njegova življenjska filozofija jasna: tudi iz slabih stvari izvleci najboljše. »Samo tako lahko zmaguješ,« stvarno in prepričljivo doda Jakov Fak.

Stran / Page: 4

Doseg / Reach: 52000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 3693 cm²

12 / 12

